

Seitsemästoista kansainvälinen kielitieteen olympiadi

Yongin (Korean tasavalta), 29. heinäkuuta – 2. elokuuta 2019

Henkilökohtaisen kilpailun tehtävät

Tehtävänratkaisun säännöt

Älä kopioi tehtäviä. Kirjoita jokainen ratkaisusi erilliselle paperille tai papereille. Kirjoita jokaiseen paperiin tehtävän numero, paikkasi numero ja sukunimesi. Muussa tapauksessa vastauksesi saatetaan arvioida virheellisesti.

Jollei ole toisin mainittu, kuvaa tehtävissä huomaamiasi sääntöjä tai säännönmukaisuuksia. Muussa tapauksessa vastauksesi ei tuota täysiä pisteitä.

Tehtävä nro 1 (20 pistettä). Alla on yongkomin kielen lauseita sekä niiden suomennokset:

1. Meneni karuwa anona wedmaan.	<i>Minä tulin ja näin miehen ja koiran.</i>
2. Wingkeewa yeediriin.	<i>Sinä laulat ja minä herään (pres.).</i>
3. Ambib wedmoona awon baan.	<i>Hän (mies) näki talon ja minä otin sian.</i>
4. Yeederenu om banuun.	<i>Hän (nainen) herää ja ottaa leivän (fut.).</i>
5. Wenenub wingkanuub.	<i>Me menemme pois ja laulamme (fut.).</i>
6. Oma oka aniib.	<i>He syövät leipää ja juovat vettä (pres.).</i>
7. Anon ye weng wengambaranuwa awon ye weng wengambaraneen.	<i>Me kuulemme koiraa ja hän (mies) kuulee sikaa (fut.).</i>
8. Ok anaana oon wedmeen.	<i>Minä join veden ja hän (nainen) näki kalan.</i>
9. Yeederenib miniib.	<i>He heräävät ja tulevat (pres.).</i>
10. Wingkenu wunuun.	<i>Hän (nainen) laulaa ja menee pois (pres.).</i>
11. Om bene aneen.	<i>Hän (mies) ottaa leipää ja syö sitä (pres.).</i>

(a) Käännä suomeksi:

12. **Om benu aneen.**
13. **Munuuna wunuub.**
14. **Wingkiwa wengamburuun.**
15. **Anon ye weng wengamberenib yedaraniib.**
16. **Oon wedmaniina karub wedmaneeb.**
17. **Ok wedmeena aniin.**

(b) Käännä yongkomin kielelle:

18. *Me menemme pois ja he tulevat (fut.).*
19. *Minä otan sikaa ja hän (mies) ottaa kalaa (pres.).*
20. *Hän (mies) näki veden ja talon ja kuuli koiran.*
21. *Sinä syöt leipää ja laulat (pres.).*

Tehtävä nro 2 (20 pistettä). Alla on jurokin kielen sanaliittoja sekä niiden suomennokset satunnaisessa järjestyksessä:

1. muencherh rohkuen	A. <i>ruskea koira</i>
2. perkeryerh holeehl 'wernerh	B. <i>musta kenkä</i>
3. muencherh nerhpery	C. <i>musta karhu</i>
4. s'erkter'ery ch'eeshah	D. <i>valkoinen marja</i>
5. muenchar' pyaap'	E. <i>ruskea kenkä</i>
6. pekoyar' tepoo	F. <i>valkoinen koira</i>
7. luuehlson' nerhpery	G. <i>valkoinen pallo</i>
8. muenchey cheek'war	H. <i>valkoinen manzanita-pensas</i>
9. muent'er'ery ch'eeshah	I. <i>valkoinen tuoli</i>
10. ler'ergery cher'ery	J. <i>oranssi karhu</i>
11. 'errwerhson' slekwoh	K. <i>punainen puu</i>
12. muent'er'ery puuek	L. <i>ruohonvihreä paita</i>
13. lo'ogey slekwoh	M. <i>punainen hasselpähkinä</i>
14. s'oktoy no'oy	N. <i>violetti marja</i>
15. 'wer'errgerchson' cher'ery	O. <i>musta paita</i>
16. lo'ogey no'oy	P. <i>valkoinen peura</i>
17. tegee'n nerhpery	Q. <i>sininen pallo</i>
18. skoyon rohkuen	R. <i>keltainen marja</i>

(a) Yhdistä oikeat vastineet.

(b) Yhdistä oikeat vastineet:

19. muencherhl	S. <i>kanarialintu</i>
20. 'wer'errgerch	T. <i>kahvinpapu</i>
21. luuehl	U. <i>veri</i>
22. ler'ergerh	V. <i>maito</i>
23. pekoyek	W. <i>leppä</i>
24. skoyon	X. <i>kurjenmiekka</i>
25. tegee'n	Y. <i>taivas</i>

(c) Käännä suomeksi:

26. **'errwerh**
27. **ler'ergerh rohkuen**
28. **perkeryer'ery ch'eeshah**
29. **pyerrp't'ery ch'eeshah**

(d) Käännä jurokin kielelle:

30. *violetti peura*
31. *valkoinen kenkä*
32. *keltainen pallo*
33. *musta puu*

(!) Lisäselityksiä (vastausten lisäksi) ei vaadita eikä arvioida.

⚠ Jurokin kieli kuuluu algilaiseen kielikuntaan. Sitä puhuu 20–100 ihmistä Luoteis-Kaliforniassa. **ch, hl, sh, y, '** ovat konsonantteja. **ee, er, err, ue, uue** ovat vokaaleja.

Lepän kaarnaa on joskus käytetty oranssin värjäysaineen valmistamiseen. Manzanita on Pohjois-Amerikan länsiosasta kotoisin oleva punaruskeakuorinen pieni puu tai pensas. Kurjenmiekka on vaaleanvioletti kukka.

—Boris Iomdin, Samuel Ahmed

Tehtävä nro 3 (20 pistettä). Alla on kirjapahlavin kirjaimin kirjoitettuja keskipersian kielen sanoja:

سساو	A	ككوا	B	ااا	C	ررراا	D	سسااا	E	اسساا	F
سساا	G	سسااااا	H	سساااا	I	ااا	J	سسااا	K	سسا	L
سسااا	M	ااااا	N	ككوااا	O	ااااا	P	ااااااا	Q	ااااااا	R
ااا	S	اااا	T	ااااا	U	ااا	V	سساااااا	W	سسااا	X
ااااا	Y	اا	Z	اااا	AA	ااا	BB	اااا	CC	ااااا	DD

Tieteilijät erottavat kaksi systeemiä, joiden avulla kuvataan keskipersian sanoja latinalaisin kirjaimin. Sanojen pahlavin kirjoitusta kuvaavasta systeemistä käytetään nimitystä *tieteellinen translitterointi*. Kun taas sanojen oletettavasta ääntämyksestä käytetään nimitystä *transkriptio*.

Jotkin sanat on pahlavin kirjaimin saatettu kirjoittaa useilla eri tavoilla. Esimerkiksi sana *dīdan* 'nähdä' on voitu kirjoittaa kahdella tavalla: **سساااااا** (tieteellinen translitterointi: **HZYTWN-tn'**) tai **ااا** (tieteellinen translitterointi: **dytn'**).

(a) Liitä yllä esitetyt sanat niiden tieteellisiin translitterointeihin ja transkriptioihin. Huomaa, että yllä olevat pahlavin kirjaimin kirjoitetut sanat voivat vastata useita keskipersian sanoja.

1. °slwn'	<i>āsrōn</i>	<i>pappi</i>	18. wh°l	<i>wahār</i>	<i>kevät</i>
2. syd°	<i>syā</i>	<i>musta</i>	19. APLA	<i>xāk</i>	<i>maa, pöly</i>
3. DMYA	<i>xōn</i>	<i>veri</i>	20. gwn'	<i>gōn</i>	<i>väri</i>
4. AHTE	<i>xwah</i>	<i>sisar</i>	21. LCDr'	<i>tar</i>	<i>yli, kautta, poikki</i>
5. blbwt'	<i>barbut</i>	<i>lyyra</i>	22. mng	<i>mang</i>	<i>hullukaali</i>
6. gy°h	<i>giyāh</i>	<i>ruoho</i>	23. lwlk'	<i>rūrāg</i>	<i>lääkekasvi, yrtti</i>
7. ALBA	<i>čahār</i>	<i>neljä</i>	24. ZWZn'	<i>drahm</i>	<i>drakma (painoyksikkö)</i>
8. dwt'	<i>dūd</i>	<i>savu</i>	25. dlmkn'	<i>dramanag</i>	<i>koiruoho</i>
9. mwd	<i>mōy</i>	<i>tukka, hiukset</i>	26. NKSWN-tn'	<i>kuštan</i>	<i>tappaa</i>
10. gdk'	<i>gēg</i>	<i>varas</i>	27. °wzmbwlt'	<i>uzumburd</i>	<i>smaragdi</i>
11. hmyšk'	<i>hamēšag</i>	<i>aina</i>	28. glmwk'	<i>garmōg</i>	<i>lämmen, kuuma</i>
12. LK	<i>tō</i>	<i>sinä</i>	29. °hlmn'	<i>Ahreman</i>	<i>paha henki</i>
13. gwkl't'	<i>gōgird</i>	<i>rikki (alkuaine)</i>	30. °yl°nštr'	<i>Ērān-šahr</i>	<i>arjalaisten maa</i>
14. w°c°l	<i>wāzār</i>	<i>tori, basaari</i>	31. ywdt°k'	<i>judāg</i>	<i>erillinen, erilainen</i>
15. MLKTA	<i>bāmbišn</i>	<i>kuningatar</i>	32. dhšk'	<i>daxšag</i>	<i>merkki; muisti</i>
16. HZWLYA	<i>hūg</i>	<i>sika</i>	33. nh°l	<i>nihāl</i>	<i>nuori puu, istutettu puu</i>
17. zwzk'	<i>zūzag</i>	<i>süli</i>	34. lwcynk'	<i>lawzēnag</i>	<i>mantelimakeinen</i>

(b) Yksi keskipersian sana kirjoitetaan pahlavin kirjaimin tavallisesti käyttäen tiettyä graafista erikoisuutta. Etsi se sana.

(c) Alla olevat sanat ovat muutamien yllä olevien sanojen rinnakkaisia kirjoitusasuja.

- EE. **اااااا** FF. **ااااا** GG. **ااا** HH. **ااا** II. **ااا** JJ. **ااا**

Etsi ne sanat ja kirjoita ne tieteellistä translitterointia käyttäen.

(d) Kirjoita kirjapahlavin kirjaimin:

KK.	DKRA	<i>muy</i>	<i>taatelipalmu</i>
LL.	dlwnd	<i>druwand</i>	<i>ilkeä, syntinen, epäreilu</i>
MM.	stwl	<i>stōr</i>	<i>hevonen</i>
NN.	cmbl	<i>čambar</i>	<i>kehä, ympyrä, rengas</i>

(!) Lisäselityksiä (vastausten lisäksi) ei vaadita eikä arvioida.

△ Keskipersian kieli kuuluu indoeurooppalaisen kielikunnan iranilaiseen haaraan. Sitä puhuttiin Sassanidien Persiassa ja se säilyi halki vuosisatojen kirjallisena kielenä, erityisesti zarathustralaisuuden kaanonin käännöksissä.

Tässä käytettävä transkriptio vastaa 200-luvulle rekonstruoitua ääntämystä. Merkki $\bar{\quad}$ osoittaa vokaalin pituutta. $\check{\quad}$ = $t\check{s}$ sanassa *tšekki*; h = h sanassa *hinta*; \check{j} = j englannin sanassa *judge*; \check{s} = \check{s} sanassa *šakki*; w = w englannin sanassa *win*; x = ns. kurkku- h ; y on kurkku- h :n soinnillinen vastine; y = j sanassa *joki*; z = z englannin sanassa *zebra*.

Nykykaikaisten iranilaisten kielten tuntemus on tehtävän ratkaisemisen kannalta epäoleellista.
—*André Nikulin (konsultti: Miguel Ángel Andrés Toledo)*

Tehtävä nro 4 (20 pistettä). Alla on länsitaranganin kielen sanoja ja verbivartalot. Jokainen niistä esitetään myös ns. reduplikoidussa muodossa sen kielen kahdessa murteessa. Reduplikoitua muotoa käytetään adjektiivina tai partisiippina.

		pohjoismurre	rantamurre
dakeru	<i>he raaputtavat</i>	darkeru	dakerukeru
rɔbik	<i>se on tylppä</i>	rɔbrɔbik	rɔbirɔbik
alema	<i>oikealla</i>	amlema	alemalema
makay	<i>sinä kiipeät</i>	makmakay	mamakay
apúk	<i>muu</i>	akpuk	apukpuk
lɔpay	<i>kylmä</i>	lɔplɔpay	lɔpalɔpay
paylɔwana	<i>hän on puhelias</i>	paylawlawana	paylalawana
kalpaŋir	<i>se on itsepäinen</i>	kalpaŋpaŋir	kalpapaŋir
garków	<i>olla orpo</i>	garkɔwkɔw	garkɔwkɔw
eyleka	<i>hän leikkii</i>	eylekleka	eyleleka
dubɛmna	<i>hän on seitsemäs</i>	dumbɛmna	dubɛmbɛmna
maylewa	<i>puu (laji)</i>	maylewlɛwa	maylelewa
matay	<i>silmänsä</i>	matmatay	matamatay
mɔna	<i>edessä</i>	mɔnmɔna	mɔnamɔna
bɛbar	<i>pelkää</i>	bɛbɛbar	bɛbɛbar
jaŋil	<i>se on mätä</i>	jaŋjaŋil	jajaŋil
letna	<i>hän on mies</i>	letletna	letletna
ɛrnɔnaw	<i>hän ryömii</i>	ɛrnɔnɔnaw	ɛrnɔnɔnaw

Täydennä aukot:

		pohjoismurre	rantamurre
ɛtalenɟa	<i>hän kuulee</i>	?	?
jaga	<i>vartioida</i>	?	?
gasírana	<i>hän on vanha (nainen)</i>	?	?
daramota	<i>he oksentavat</i>	?	?
pɔwna	<i>hän haisee</i>	?	?
ertɔpa	<i>hän pesee</i>	?	?
dabuka	<i>he uneksivat</i>	?	?
ɲuɲim	<i>se on kostea</i>	?	?
igóŋ	<i>hän myy</i>	?	?

△ Länsitaranganin kieli kuuluu austronesialaiseen kielikuntaan. Sitä puhuu 7 000 ihmistä Arusaarilla Indonesiassa. **ŋ** = *ng* suomen sanassa *kangas*. **j, r, w, y** ovat konsonantteja. **ɛ, ɔ** ovat vokaaleja. Merkki ´ osoittaa painoa; jos tällaista merkkiä ei ole, paino on toiseksi viimeisellä tavulla.
—*Elysia Warner (konsultti: Richard Nivens)*

Tehtävä nro 5 (20 pistettä). Alla on noonin kielen lauseita, joita on sanottu noonin viikon eri päivinä, sekä niiden suomennokset:

sanottu **bvutfuna**

1. fɔgò cí nú bvúmbòn.
me ncí nò: ntò fòwáy bvúmbòn.
2. wò nú yú: cóŋ kèŋkfű bvúsòw.
3. kwò:n nú bóy fí me bvúzhí.

*Eilen oli **bvumbon**.
Bvumbonina tulin kauppatorille.
Bvusɔwina varastat jamssin (fut.).
Bvuzhina nainen auttaa minua (fut.).*

sanottu **bvusɔwina**

4. wvù tò nò: bǒŋ ŋwà bvûŋkâ:.
5. fò shě ntfű: nú bvútfu.
me nú mbóy ncáw mutu bvútfu.
6. wvù bê: yò kwò:n èbèn.
7. wò tò nò: yòw cǒŋ.

***Bvuŋkana** hän löysi kirjan.
Ylihuomenna on **bvutfu**.
Bvutfuna valitsen auton (fut.).
Tänään hän tappoi naisen.
Kuulit varasta kauan sitten.*

sanottu **bvukemana**

8. ntfű: nú bvûŋkâ:dèn.
cǒŋ nú bóy bóŋ bèsèn bvûŋkâ:dèn.
9. me mbê: ncáw ŋwà èbèn.
10. dièmsěn nú yén wvù lě.
11. kefwé cí nú bvûŋkâ:.

*Huomenna on **bvuŋkaden**.
Bvuŋkadenina varas löytää meidät (fut.).
Tänään valitsin kirjan.
Mies on näkemäisillään hänet.
Toissa päivänä oli **bvuŋka**.*

sanottu **bvuŋkana**

12. me nú nfí dièmsěn.
13. kwò:n cí nò: yèn wáy é bvútfu.
14. bèsèn nú gé: cóŋ mutu èbèn.
15. bó nò: yèn me lé fòwáy.

*Olen auttamaisillani miestä.
Bvutfuna nainen näki kauppatorin.
Tänään varastamme auton (fut.).
He juuri näkivät minut kauppatorilla.*

(a) Käännä suomeksi:

sanottu **bvuŋkadenina**

16. bvúsòw nú fò shě ntfũ.
17. me nú ŋgé: nyén kèŋkfũ lé èbèn.
18. wvù tò nô: yèn bèsèn ě bvúmbòn.
19. bèsèn nú bóy tó fòwăy bvúzhí:dèn.

(b) Noonin viikon ensimmäinen päivä on **bvutfu**. Mikä on noonin päivien järjestys?

(c) Käännä noonin kielelle:

sanottu **bvumbonina**

20. *Bvusɔwina autoin miestä.*
21. *Varas juuri varasti jamssin.*
22. *Bvuŋkadenina kuulen autoa (fut.).*
23. *Tänään nainen tappaa miehen (fut.).*
24. *Tänään mies näki sinut.*

⚠ Noonin kieli kuuluu atlantinkongolaisen kielikunnan bebe-kaltaisten kieltenryhmään. Sitä puhuu noin 40 000 ihmistä Kamerunissa.

ɛ ja ɔ ovat vokaaleja. ŋ, sh, y ja zh ovat konsonantteja. Merkki : osoittaa vokaalin pituutta. Kirjainten yläpuolella olevat tarkkeet merkitsevät tooneja: ˈ korkea, ˆ laskeva (korkea ↘ matala), ˜ laskeva (tasainen ↘ matala), ˘ matala, ˙ nouseva (matala ↗ tasainen), ˚ nouseva (matala ↗ korkea); jos mitään tarketta ei ole, tavulla on tasainen tooni.

Jamssin juuri on jamssin (tietty trooppinen kasvi) syötävä mukula. —*Samuel Ahmed*

Toimittajat: Samuel Ahmed, Božidar Božanov, Ivan Deržanski (tekn. toim.), Hugh Dobbs, Dmitrij Gerasimov, Shinjini Ghosh, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Gabrijela Hladnik, Boris Iomdin, Bruno L’Astorina, Tae Hun Lee (päätoimittaja), Tom McCoy, André Nikulin, Miina Norvik, Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Aleksandr Piperski, Marija Rubinštein, Daniel Rucki, Artūrs Semeņuks, Nathan Somers, Milena Veneva, Elysia Warner.

Suomalainen teksti: André Nikulin, Miina Norvik.

Onnea kilpailuun!